

Dokumenty a otázky

Ponovembrové Slovensko vo vzťahu k životnému prostrediu a trvalo udržateľnému životu (IV). Zostavil Mikuláš Huba. Vydala Spoločnosť pre trvalo udržateľný život vo vydavateľstve EuroUni Press, Bratislava 1996.

Séria stanovísk, hodnotení a úvah o životnom prostredí a trvalo udržateľnom živote **Ponovembrové Slovensko** pokračuje už štvrtým zväzkom, ktorý sa v značnej miere zameriava na vzťahy životného prostredia a konkrétnej politiky. Pomerne veľkú pozornosť venuje napr. otázkam životného prostredia v programoch vládnych kabinetov a pôsobeniu ochranárov v parlamentoch.

Významnú časť publikácie zaberá príspevok J. Zamkovského a P. Žilincíka o vývine environmentálnej politiky na Slovensku v rokoch 1990–1992. Autori v ňom o. i. konštatujú: *“Slovensko má na čo nadväzovať. Jeho jedinečné prírodné a kultúrne hodnoty, ktoré sa napriek desaťročiam systematického ničenia zachovali, sú neoddeliteľnou súčasťou celosvetového dedičstva... Ľudský potenciál, ktorým táto krajina disponuje, možno využiť lepšou koncepčnou prácou s podstatne vyšším efektom za podstatne nižšie náklady”*. V ďalšom článku sa Pavel Šremer zamýšľa nad dôsledkami rozdelenia Česko-Slovenska na riešenie problémov životného prostredia. Mnoho závažných údajov obsahuje príspevok Petra Straku o vývine štátnej ochrany prírody v období r. 1989–1994. Autor konštatuje, že Slovenský ústav ochrany prírody bol jednoducho zrušený. Zaoberá sa tiež okolnosťami založenia Slovenskej agentúry životného prostredia. Na niekoľkých miestach publikácie sa stretávame s tematikou osobitnej štátnej správy pre životné prostredie. V stanovisku Spoločnosti pre trvalo udržateľný život k návrhu Zákona NR SR o horizontálnej integrácii štátnej správy z februára 1994 sa napr. uvádza: *“Integrácia úradov životného prostredia bude predstavovať úsporu finančných prostriedkov len v tom prípade, ak dôjde k jej znefunkčneniu.”*

Prehľad mimovládnych environmentálnych organizácií na Slovensku podáva Mikuláš Huba, na popredné miesto stavia Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny. Ochrannárske hnutie poskytlo platformu časti občanov s alternatívnym myslením pred Novembrom 1989; publikácia sa dotýka aj diferenciácie ochrannárskej obce, ktorá nastala potom. K dokumentom doby patrí aj vyhlásenie platformy Federácia-referendum-decentralizácia z novembra 1991.

V časti publikácie, venovanej pôsobeniu *zelených* v politike, zaujmú najmä úryvky z vystúpení poslancov na pôde Slovenskej národnej rady v rokoch 1990–1992. Napr. M. Huba sa dotkol aj otázok národnej kultúry a priemetu kultúrnosti národa do konkrétnej praxe: *“V posledných dvoch desaťročiach spolu s priateľmi – ochranármi sme mlčiacu slovenskú pospolitost' slovom i činom vyzývali k tomu, aby sa ako národ prejavila. Dial sa však opak. Na všetko národné, od prírodnej podstaty slovenskej krajiny cez medziľudské vzťahy medzi Slováckmi, až po slovenskú ľudovú kultúru, hmotnú i nehmotnú, obyvateľ Slovenska pomaly a iste, bez zvláštnych výčitiek svedomia rezignoval.”* Vo vystúpení Petra Saba z marca 1992 je napr. návrh: *“So zreteľom na vysokú nezamestnanosť máme príležitosť vyhlásiť slovenský New Deal, tak*

ako prezident Roosevelt v čase vrcholnej hospodárskej krízy.” Skúsenosti z pôsobenia vo funkcii poslanca Federálneho zhromaždenia r. 1990 obsahuje ďalší príspevok Pavla Šremera. Mikuláš Huba vo svojom vystúpení na pôde SNR v júli 1990 konštatoval klesajúcu závažnosť životného prostredia v programoch vládnych kabinetov. Vývin v oblasti ochrany prírody, ale aj územného plánovania, zánik významných inštitúcií v týchto oblastiach akoby poukazoval na všeobecne nízky záujem o odbornú problematiku tohto druhu.

Publikáciu uzatvárajú dva príspevky Juraja Podobu, jeden o vzťahu medzi médiami a environmentálnymi aktivitami, druhý o zápase medzi modernou a tradíciou. Prítom – najmä v prípade druhého príspevku – obsahovo väčšou nieje o materiál, ktorý by patril na koniec. Podobova štúdia mieri na podstatné problémy vývinu slovenskej spoločnosti. Autor vyslovuje názor, že zmena režimu r. 1989 na Slovensku bola skôr *pragmatickým prispôbením sa politickému vývoju, než uvedomelou voľbou hodnotovej sebaidentifikácie*. Snaží sa hodnotiť dynamiku spoločenských procesov na Slovensku okrem iného ako kultúrny a normatívno-hodnotový fenomén.

Igor Thurzo

Všetko o orchideách

Oldřich Potůček, Ľubor Čačko: **Všetko o orchideách**. Vydalo vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 1996. Vytlačila Neografia, a. s., Martin.

Orchidey – vstavačovitě rastliny, ich atraktivnosť a populárnosť v celosvetovom meradle, exotická morfológia, zaujímavá biológia, citlivosť a vysoké nároky na optimálne životné prostredie, to všetko láka nielen botanikov, ochrancov prírody, ale v neposlednom rade aj environmentalistov a milovníkov krásy.

Na náš trh sa dostáva reprezentatív-

na publikácia o európskych orchideách. Autorom textu je Ing. Oldřich Potůček, fotografie Ing. Ľubora Čačka dopĺňajú Wolfgang Klaeber a Ing. Jaroslav Vlčko, autorom kresieb je Andrej Hurňák.

Publikácia začína netradične, terminologickým slovníkom. V kapitole *Od rovníka za polárny kruh* sú uvedené vývojové centrá orchideí, medzi ktorými je významná oblasť Stredozemného mora. Zrozumiteľným, pútavým "perom" píše autor o morfológických zvláštnostiach európskych orchideí, stavbe ich kvetu, kvetných orgánoch a gynosténiach niektorých druhov, čo dokumentujú aj kresby.

V kapitole *Zaujímavosti z biológie* sa dozvedáme o otázkach metabolizmu, známej endotrofnej mykoríze orchideí

(symbióze s hubami) i o zaujímavom, u niektorých druhov až temer "rafinovanom" spôsobe opelenia, napríklad známej "pasci" pre opeľujúci hmyz – pysku črievičníka papučkového.

V publikácii sú rozpracované aj nároky na pestovanie orchideí. Naše druhy, na rozdiel od tropických, sú omnoho viac viazané na symbiózu s hubami, čo komplikuje nielen ich pestovanie, ale aj rozmnožovanie. Spomína sa tu je tzv. Washingstonská konvencia, známa pod skratkou CITES, ktorá upravuje ochranu ohrozených druhov živočíchov a rastlín a reguláciu medzinárodného obchodu s nimi.

V obrazovej časti autori vytypovali niekoľko charakteristických biotopov (lúky a mokrade, lesy a kroviny, biotopy vrchov a hôr) a citlivo vyseletovali na ne viazané druhy vstavačovitých rastlín. Výstižne sú hodnotené jednot-

livé taxóny, ich morfológické zvláštnosti, podrobné rozšírenie, ekologické nároky, stav ohrozenia atď., pričom stručne sú predstavené aj blízke príbuzné druhy vyobrazených taxónov. Obrázky sú zväčša na vynikajúcej fotografickej úrovni. Prospeli by zábery charakteristických biotopov.

Publikácia obsahuje temer všetky významné druhy slovenských vstavačovitých rastlín (s výnimkou niekoľkých novších, zatiaľ nie celkom vierohodných taxónov). Bohato sú zastúpené orchidey Čiech a Moravy s viacerými zaujímavými krížencami. Popri záberoch orchideí zo sveta nemal v tejto publikácii chýbať aspoň jeden zástupca populárnych čarovných XX "mini orchideí" – tmavohlávkov (*Nigritella*), ktorých sa len v susednom Rakúsku vyskytuje až 7 druhov. A hádam najkrajšia z nich, *Nigritella rubra*,

rastie v severných vápencových Alpách len 100 km od Bratislavy. To však tejto krásnej a kvalitne vytlačenej publikácii nijako neuberá na špičkovej úrovni.

Ivan Ondrášek

POZVÁNKA PRE VYSTAVOVATEĽOV

ENVIRO '97

Medzinárodná výstava techniky
a technológií
ochrany a tvorby životného prostredia

GARDENIA '97

Medzinárodná predajná výstava
pre záhradníctvo, záhradkárov,
priateľov bonsajov a kvetov

NITRA, 23.-26. 4. 1997

AREÁL VÝSTAVISKA

AGROKOMPLEX

Kontakt:

Agrokomplex-Výstavníctvo

Výstavná 4, 949 01 NITRA

Tel. : 087/53 13 43, 53 11 38

Fax: 087/53 53 30